

Herder Matthijs de Haas: 'Schapenkeutels verplaatsen de heide, waardoor er op de schrale stukken ook wat kan groeien'

Schapen verhogen de biodiversiteit en 'maaien' waar machines niet kunnen komen

Matthijs de Haas (28) is de officiële herder op golfbaan Stippelberg. Met zijn bordercollie en herdershond leidt hij bijna driehonderd schapen over de baan, om de vegetatie kort te houden, maar ook om biodiversiteit aan te brengen.

Auteur: Santi Raats

6 min. leestijd

de bossen en over de landwegen te trekken met een kudde. Het romantische beeld dat ik van het werk van een schaapsherder had, klopte. En het kwartje viel bij mij: ik zou de rest van mijn leven schaapsherder zijn. Zo kan ik natuur beheren én voor dieren zorgen, op een veel persoonlijkere manier dan in de veehouderij. Tijdens mijn stage heb ik het vak geleerd. Ook door erover te lezen, maar vooral door de schapen en de natuur te ervaren. Herderen leer je niet op school!

Terugfokken van zeldzaam ras

De schapen waarmee De Wassum natuurterreinen beheert, zijn afkomstig van de stichting Het Kempische Heideschaap in Heeze. Deze stichting heeft als doel om het Kempische heideschaap weer op de kaart te zetten, door het terug te fokken tot de aantallen die er ooit waren van het ras. Dat is al goed gelukt, want er lopen ook buiten Brabant enkele duizenden schapen. Ook wordt het ras geëxporteerd naar de Belgische Kempen. De Wassum verzorgt de exploitatie van de schapen voor de Stichting. Er lopen meerdere kuddes Kempische Heideschapen rond in Zuidoost Brabant.

Het vak opnieuw uitgevonden op de golfbaan. Het hoeden van de schapen op de golfbaan heeft De Haas feitelijk helemaal zelf uitgevonden. 'Op een golfbaan hoeden is heel anders dan stadsbegrazing of hoeden op een heideterrein. Ik werk samen met greenkeepers, leer veel van hen, en moet rekening houden met golfers, het spel en de golfballen.' De Haas' voornaamste bezigheid is de schapen plekgewijs laten grazen op plaatsen waar spelers vaak ballen in slaan. 'Vooral op plaatsen waar zich veel dik gras bevindt, zoals in de rough, laat ik de schapen zo veel mogelijk gras eten en zo min mogelijk poepen in verband met de aanwezigheid van golfers. Ik krijg de schapen zover door ze 's ochtends, als ik kom, te laten schrikken door de hond eromheen te laten rennen. Schapen poepen het meeste 's nachts en laten keutels los wanneer ze schrikken. 's Middags zet ik ze op stukken die ik netjes met netten heb afgezet. 's Avonds zet ik ze op schrale stukken, waar geen golfers komen.'

Biodiversiteit op de golfbaan

Wat is het resultaat van de schapen op de golfbaan? 'We zorgen voor een zo groot mogelijke biodiversiteit. De schapen houden de boel kort op terreinen waar gras domineert; andere planten, bloemen en grassoorten worden daar weggeconcentreerd. Door de mestkeutels van de schapen ontstaan minibiotopjes op gronden die weer insecten zoals mestkevers aantrekken. Op de golfbaan

INTERVIEW

zijn heideplaggen uitgestrooid. De schapen zorgen ervoor dat de heidestruiken klein en compact blijven. Dat is wenselijker op een golfbaan dan grote struiken. Ook krijgt heidevegetatie daardoor de kans om zich rijk te ontwikkelen. Op schrale stukken op de golfbaan, zoals langs oevers waar geen voedsel in de bodem zit, zetten we de schapen 's nachts neer, zodat de keutels er blijven liggen. De keutels verplaatsen de heide in feite. Daardoor kan er op de schrale stukken ook wat groeien.'

Overal inzetbaar

Het voordeel van een schaapskudde is dat deze overal op de baan kan komen. Dat kan niet gezegd worden van alle machines. 'Een graslandje kun je goed kortwieken met een grasmaaier. Maar golfbaan Stippelberg is grillig en heeft veel onduidelijkheden. Met machines is de baan niet altijd goed te beheren.'

Modern én traditioneel herderschap

De Haas is niet alleen maar een 'moderne herder' die werkt met netten met spanning erop. Hij handelt ook als een traditionele herder, die het graas- en poepterrein van de kudde niet afzet en constant bij de kudde blijft. De kudde is volledig op hem ingesteld en volgt hem overal waar hij gaat. 'Vanuit De Wassum krijg ik structureel de opdracht om met de kudde naar Deurne, Weert, Heeze en noem maar op te lopen. De schapen zijn aan me gewend en lopen achter me aan als ik ze roep.'

Herderen volgens de natuurcyclus

Meestal heeft De Haas 250 schapen in zijn kudde, maar dit jaar zijn het er 300. 'Dit is het einde van het lammerseizoen', legt De Haas uit. 'De lammetjes mogen ook meelopen met de moeder, tot juni, wanneer de moedermelk is opgedroogd. In de zomermaanden juli en augustus groeit het gras minder. In september vindt nagroei plaats. De ooien worden dan sterker, de rammen komen erbij en vervolgens worden de ooien gedekt en bevrucht. Herder ben je het hele jaar rond; je volgt de cyclus van de natuur in het werk.'

Schapen uit de Kempen

De schapen zijn Kempische heideschapen. Vroeger werden in Nederland voor begrazing alleen heideschapen gebruikt. 's Avonds werden ze in de potstal gezet, waar de mest werd opgevangen om akkers mee te bemesten. Er waren verschillende rassen, zoals Drentse en Veluwe heideschapen. 'Het Kempische heideschaap komt vooral voor op zandgronden, van Zuidoost-Brabant tot in België. De schapen hebben een wit met bruin of grijs gevlekte kop. Daardoor zijn ze makkelijker

De Haas had vanaf zijn veertiende een bijbaan in het pluimvee. Pas daar maakte hij kennis met het boerenleven, want in zijn familie is in de verste verte geen boerenbloed te ontdekken. Hij volgde de opleiding diervverzorging, maar voelde zich tijdens de opleiding ook erg aangetrokken tot natuurbeheer. 'Ik wilde buiten kunnen zijn bij het verzorgen van dieren en werd minder enthousiast van diervverzorging in de veehouderij, binnen en onder het licht van tl-buizen', verklaart De Haas. Tijdens zijn laatste studiejaar in 2011 liep hij stage bij Landschapsbeheer De Wassum, die natuurterreinen beheert met schaapskuddes. Er ging een wereld voor hem open.

Herderleerschool

'Ik dacht altijd dat vacatures voor schaapherders ontzettend schaars waren, dat het een soort elitebaan voor opgeklommen ambtenaren was. Maar bij De Wassum zag ik allemaal jonge, vlotte mensen. De Wassum was ook duidelijk een commerciële onderneming. Ik zag dat er kansen waren voor jonge mensen om dit vak te leren. Tijdens de stage kregen ik en een paar anderen opdracht om in november in de stromende regen met vijftiendertig schapen van Venlo naar Belfeld te gaan. Het was een ongelooflijk bijzondere ervaring om door

te herkennen dan de Veluwe heideschappen, die helemaal wit zijn.'

Het karakter van de schapen

De Haas kent zijn schapen goed. 'Ze hebben allemaal een eigen karakter', vertelt de herdersjongen. 'Er zijn hele volgzame schapen, die graag vooroplopen. Er zijn schuwe schapen. Maar ook schapen die bang zijn voor de hond. Drie lammetjes heb ik met de fles opgevoed. Ze lijken op het gezin waaruit ik kom: de oudste is het wijst en het zelfstandigst, de jongste is de spring-in-'t-veld en houdt het meeste van knuffelen. Die komt nog steeds tegen me aan liggen.'

Stukje dat Matthijs de Haas voor de nacht afzet om te laten begrazen door de schapen.

Matthijs de Haas met een van zijn schapen.

Geen eenzaam vak

Is het vak eenzaam? 'Nee, zeker niet op de golfbaan. Er is altijd aanloop van mensen en de meeste leden ken ik. Op natuurterreinen is dat weer anders; daar kom je telkens andere dagjesmensen tegen. Op de golfbaan heb ik het gevoel dat de mensen het leuk vinden om me aan het werk te zien en dat ze mijn werk waarderen. Greenfeespelers uit andere regio's willen vaak tussen de schapen staan of met ze op de foto.'

De honden

De Haas loopt met twee honden; de ene is een bordercollie, de andere een herdershond. 'De bordercollie kreeg ik als werkhond van mijn werk-

gever; die heb ik nu vier jaar bij me. Hij ziet mij als zijn baas. Daarnaast heb ik zelf een ruwharige Hollandse herder gekocht. Dat is, net als de schapen, een zeldzaam oud Hollands ras. Er zijn er nog maar vierhonderd van in Nederland! Deze herdershond heeft krullen en lijkt een beetje op een bouvier. Hij wordt tegenwoordig niet meer gebruikt bij het schapen hoeden. Bordercollies hebben die taak overgenomen.' Dat vindt De Haas jammer, want er is een verschil tussen de twee hondensoorten. 'Een bordercollie is alleen maar gefocust op schapen opdrijven. Een herdershond hoedt de schapen en beschermt ze. Dat gaat rustiger dan wanneer je de schapen voor je uitdrijft. Mijn herdershond herkent de schapen ook. Zo ook de drie lammetjes die ik met de fles heb opgevoed. Hij was toen zelf nog een pup. Hij herkent ze door hun geur. Als hij de kudde aan het opjagen is, dan laat hij de drie lammetjes met rust. De bordercollie ziet het onderscheid tussen die lammetjes en de rest niet. Ook was er vorig jaar een vervelend lammetje dat telkens onder de netten door kroop. De herdershond wist dat het een klier was. Ook al deed het lammetje niks, de hond hield hem nauwgezet in de gaten!'

Feitelijk wil De Haas de honden zo weinig mogelijk inzetten bij zijn werk. 'Ik gebruik de honden om de schapen te hoeden, niet om ze op te drijven. Maar allereerst wil ik dat de schapen mij kennen, zodat ze komen als ik ze roep. Dat gaat op een gegeven moment vanzelf. Ik leid de schapen steeds naar een nieuw stukje wei en dus naar voedsel. Dus ze weten al snel dat ik degene ben achter wie ze moeten aanlopen!'

Ecologie niet in geld uit te drukken

De Haas attendeert de greenkeepers regelmatig op de biodiversiteit op de golfbaan. 'Ik ervaar de natuur intens. Op deze baan hebben we de vleesetende plant Zonnedauw staan en wilde peen, de waardplant voor bepaalde sluipwespen die engerlingen eten. Ik weet al waar binnenkort de boterbloemen, vogelwikke, biggenkruid, kamille, duizendblad, vlasbekjes en sint janskruid gaat groeien. De inzet van de schapen verhoogt de biodiversiteit alleen maar. Vanzelfsprekend hangt er een prijskaartje aan het laten grazen van schapen, maar eigenlijk is ecologische kwaliteit niet in geld uit te drukken.'

Be social

Scan of ga naar:

www.greenkeeper.nl/artikel.asp?id=9-5735